

Alueellinen ehkäisevän työn toteutussuunnitelma 2025-2029

Lokakuussa 2025

Päijät-Hämeen
hyvinvointialue

Johdanto

Päijät-Hämeessä ehkäisevää työtä tehdään neljän tuulen mallilla: edistetään mielenterveyttä sekä ehkäistään päihteiden käyttöä, digi- ja rahapelaamista sekä lähisuhdeväkivaltaa. Nämä ilmiöt esiintyvät usein samanaikaisina tai peräkkäisinä, ja ovat luonteeltaan kompleksisia ja ylisukupolvisia. Ne aiheuttavat häpeää ja toimintakyvyn heikkenemistä, ja nostavat avunhakemisen kynnystä. Lisäksi ne ovat sekä inhimillisesti että yhteiskunnallisesti hyvin kalliita.

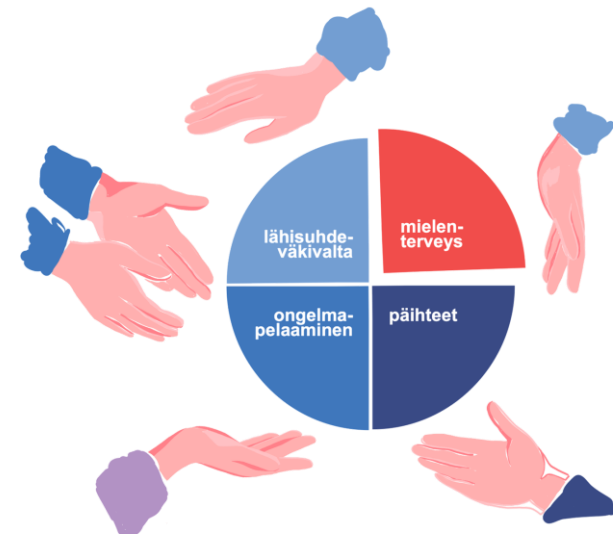
Ehkäisevää työtä tehdään alueen asukkaiden arjessa kohdentamalla toimia suojaaviin ja altistaviin tekijöihin, ilmiöihin liittyviin merkityksiin, käsityksiin ja arvoihin sekä asenteisiin ja tapoihin vaikuttamalla ja käymällä niistä vuoropuhelua. Ehkäisevän työn vaikuttavuuteen tähdätään ajoittamalla, kohdentamalla ja integroimalla toimet yhdensuuntaiseksi ja samanaikaisiksi eri arkiympäristöissä.

Ehkäisevän työn toteutussuunnitelmaan (2025-2029) on koottu toimenpiteet, jotka nostamme alueellisesti yhteisen tekemisen kärkeen. Seuraamme niiden toteutumista hyvinvointialueella, kunnissa ja kolmannella sektorilla. Suunnitelmaan kirjatut ja muut mahdolliset toimet pohjautuvat tarpeisiin, joita ovat tunnistanee ja nostaneet esiin alueemme asukkaat, eri alojen ammattilaiset, asiantuntijat, verkostot ja työryhmät moniäänisessä vuoropuhelussa. Myös tehdyt toimenpidevalinnat perustuvat monipuoliseen yhteiseen tietoon ja ymmärrykseen.

Toteutussuunnitelma valmisteltiin erilaisissa verkostoissa, työryhmissä ja kohtaamisissa hyvinvointialueella, kunnissa ja kolmannella sektorilla sekä niiden yhdyspinnoilla vuoden 2025 aikana.

Meillä ehkäisevä työ kuuluu kaikille

Yhteinen työ tarvitsee tuekseen koordinaatiota ja yhteensovittavaa johtamista. Huolehdimme ehkäisevän työn rakenteesta ja sen toimivuudesta, teemme ja kehitämme ehkäisevää työtä työn monilla tasoilla, eri näkökulmista ja systeemisesti. Ilmiöihin liittyvä viestintä perustuu työn sisältöihin, ja sitä suunnataan monikanavaisesti alueen asukkaille ja ammattilaisille. Lisäksi vahvistamme ammattilaisten osaamista, kohdennamme toimia lähiyhteisöihin ja huolehdimme osallisuuden toteutumisesta ehkäisevässä työssä.

Kuva: Eili Ikonen

Ehkäisevän työn palvelulupaus antaa selkänojan yhteiselle työlle

Meillä saa puhua

Kaikesta voidaan puhua. Puhumalla lisätään kuulluksi ja nähdyksi tulemisen kokemusta: kohdataan ja ollaan läsnä. Meillä ammattilaiset kokevat luontevaksi puhua neljän tuulen ilmiöistä. Puhumalla välitetään tietoa ja näkökulmia niistä. Avoin puhuminen poistaa häpeää. Puhumiseen rohkaisevassa ilmapiirissä asiat tulevat esille ajoissa ja kynnyks avun hakemiseen ja saamiseen madaltuu.

Ehkäisemme syrjäytymistä

Inhimillistä kärsimystä ja taloudellisia kustannuksia voidaan ehkäistä tunnistamalla ja ennakoimalla syrjäytymisen riskejä tehokkaammin. Meillä ehkäisevä työ kohdistuu tunnistettuihin suoja- ja riskitekijöihin. Haluamme turvata ihmisille tasavertaisemmat mahdollisuudet elämässä, ja siksi myös muodostamme yhdessä uutta, parempaa tietoa vaikuttavan työn pohjaksi.

Huomioimme läheiset

Ihmisellä on tarve tuntea olevansa jollekin tärkeä ja tarve tuntea toinen ihminen läheiseksi ja tärkeäksi. Meillä ammattilaiset ymmärtävät, että ihminen elää osana yhteisöään ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Läheiset ovat tärkeä voimavara ja hekin voivat sairastua. Ammattilaiset huomioivat myös läheisten tarpeet osana työtään.

Vahvistamme minäpystyvyyttä

Arkiset teot auttavat pitämään yllä hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta sekä sosiaalisia suhteita. Meillä ammattilaiset huolehtivat siitä, että kuntalaisten omaehtoinen hyvinvoinnista huolehtiminen on mahdollista. Tunne- ja turvataitoja, itsetuntemusta ja arjen taitoja lisätään arkiympäristöissä ja kohtaamisissa. Keinot lisäävät uskoa omaan kykyyn selviytyä.

Kansalliset rakenteet ohjaavat ja tukevat ehkäisevän työn suunnittelua, tekemistä ja kehittämistä

Ehkäisevän työn valtakunnalliset, alueelliset ja paikalliset rakenteet varmistavat, että yhteinen työ toteutuu sovitulla tavalla.

Työtä ohjaavat

- [Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä](#) (523/2015)
- [Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä](#) (612/2021)
- [Mielenterveyslaki](#) (14.12.1990/1116) ja
- [Suomen perustuslaki](#) (22§)

Sekä Suomen ratifioimat

- [Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta](#) (SopS 51/2015) ja sen toimeenpanosuunnitelmat (2022-2025, 2026-2030) eli Istanbulin sopimus
- [Yleissopimus lasten suojelemisesta seksuaalista riistoa ja seksuaalista hyväksikäyttöä vastaan](#) (SopS 88/2011) eli Lanzaroten sopimus

Lisäksi työtä tukevat kansainväliset ja kansalliset strategiat ja ohjelmat:

- [International Standards for Drug Use Prevention – Second Edition, 2018](#)
- [Päihde- ja riippuvuusstrategia](#) (STM 2022)
- [Ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelma](#) (STM 2021; 2026)
- [Rahapelipoliittinen ohjelma](#) (VN 2022)
- [Mielenterveysstrategia ja itsemurhien ehkäisyohjelma](#) (STM 2020)
- [Ohjeet kunnille ja hyvinvointialueille lähisuhdeväkivallan ehkäisyn koordinaattorakenteiden ja lähisuhdeväkivallan vastaisen toiminnan järjestämiseksi](#) (VN 2022).

Kuva: Eili Ikonen

Ehkäisevä työ pohjautuu monipuoliseen tietoon

Ehkäisevän työn tiedolla johtaminen on systeemistä ja arkilähtöistä. Tietoa ihmisten hyvinvoinnista, siihen liittyvistä asioista ja tekijöistä, tehdyistä toimista sekä suoja- ja riskitekijöistä tarvitaan ehkäisevän työn kohdentamiseksi.

Alueelliseen ehkäisevän työn toimintakertomukseen (2021-2025) koottiin kattavasti tietoa erilaisista tietolähteistä; tilastoista, asiakastietojärjestelmistä, ammattilaisten ja kokemusasiantuntijoiden havainnoista ja kokemuksista sekä laadullisista aineistoista. Toteutussuunnitelman laatimisessa huomioitiin myös alueellisen Päihdetilannekyselyn (2025), Kouluterveyskyselyn (2025) sekä kansallisten Ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelman (vuosille 2026-2030), Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelman ja muiden keskeiset asiakirjojen sisällöt.

Eri lähteisiin tallennettu tieto perustui kaksijakoiseen (binääriseen) sukupuolikäsitykseen, mikä osaltaan rajoittaa mahdollisuuksia huomioida sukupuolen moninaisuus tarvittavalla tavalla ehkäisevän työn suunnittelussa.

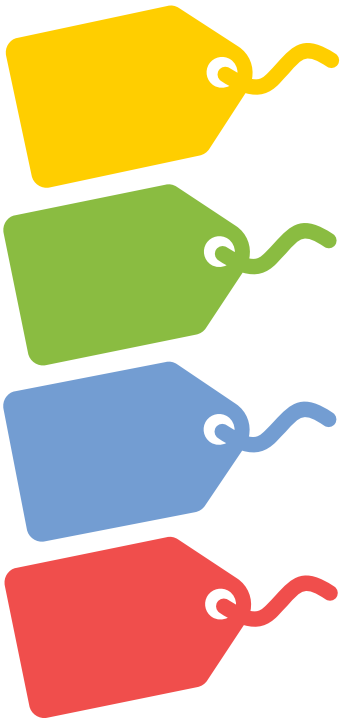
Yhteisen näkemyksen muodostamiseksi ja keskeisten tarpeiden tunnistamiseksi kuntien ehkäisevän työn PETE-työryhmät, alueelliset asiantuntijaryhmät ja ehkäisevän työn koordinaatioryhmä, hyvinvointialueen ammattilaiset sekä ehkäisevän työn osaajat eri organisaatioista täydensivät ja rikastivat olemassa olevaa tietoa asiantuntijuudellaan. Vuoropuhelua käytiin muun muassa toteutussuunnitelmaa valmistelevisissa työpajoissa, kokouksissa ja tapaamisissa.

Kuva: Eili Ikonen

Tarpeet ohjaavat kohdennettua ehkäisevää työtä

Ihmisen käyttäytymisen, uskomusten ja asenteiden takana on suuri joukko erilaisia suoja- ja riskitekijöitä, jotka heijastavat elin- ja toimintaympäristöissä tapahtuvien tekijöiden yhteisvaikutusta. Näitä osatekijöitä ovat perinnölliset tekijät ja yksilön ominaisuudet, perhe, ikätoverit, koulu, harrastukset sekä yhteiskunta ja yhteiskunnalliset rakenteet.

Riskitekijät ilmentävät käyttäytymistä tai psykososiaalista toimintaa, jotka lisäävät haavoittuvuutta sekä riskin todennäköisyyttä tai itse riskiä. Niitä voivat olla myös erilaiset kontekstisidonnaiset tekijät (mm. lait, normit, markkinointi, taloudellinen haavoittuvuus, huono-osaisuus, vertaisryhmät) sekä yksilölliset ja ihmissuhdetekijät (mm. geneettinen alttius, perheen historia ja asenteet, ristiriidat, sosiaaliset suhteet).

Suojaavat tekijät ovat yksilöllisiä (mm. itsesääätely- ja vuorovaikutustaidot), yhteisöllisiä (mm. turvallinen kasvu- ja elinympäristö, toimivat sosiaaliset suhteet, sitoutuminen kouluun, koulutukseen tai työyhteisöön, sosiaaliset taidot) tai yhteiskunnallisia ominaisuuksia (mm. yhteisön normit, vallitseva kulttuuri, saatavuus). Ne vähentävät haavoittuvuutta, edistävät henkistä hyvinvointia ja suojaavat mielenterveysongelmilta. Lisäksi ne vähentävät päihteiden käytön aloittamisen todennäköisyyttä, pelihaittojen ja riippuvuuksien kehittymisen sekä lähisuhdeväkivallan riskiä. Hyvä mielenterveys on muiden neljän tuulen ilmiöiden suojatekijä.

Mikro- ja makrotason sekä yksilön välinen vuorovaikutus on merkityksellistä yksilön hyvinvoinnin kannalta. Tehokkailla ehkäisevillä toimilla puututaan riskitekijöihin ennen riskikäyttäytymisen alkamista.

Päijät-Hämeessä keskeisiä ilmiöitä ja esiin nousseita tarpeita olivat: miesten runsas alkoholin käyttö, poikien lisääntynyt rahapelaaminen ja huumeiden käyttö, tyttöihin ja naisiin kohdistuvat negatiiviset asenteet, käytös ja väkivalta, mielenterveyden haasteet, taloudellinen stressi ja talousvaikeudet sekä läheisten kuormittuminen ja jaksaminen arjen tilanteissa.

Toimivat rakenteet tukevat yhteistä työtä

Kunnat ja hyvinvointialueet yhteistyössä kolmannen ja neljännen sektorin toimijoiden kanssa ehkäisevät:

- alkoholin, tupakkatuotteiden, huumausaineiden sekä digi- ja rahapelaamisen haittoja kysyntään ja saatavuuteen vaikuttavilla keinoilla
- lähisuhdeväkivaltaa tunnistamalla sen riskejä varhaisessa vaiheessa sekä tarjoamalla apua, tukea ja neuvontaa kokijoille, näkijöille ja tekijöille
- edistävät mielenterveyttä ja suojaavia ja vahvistavia tekijöitä yksilö- ja yhteisö- sekä rakenteiden tasoilla.

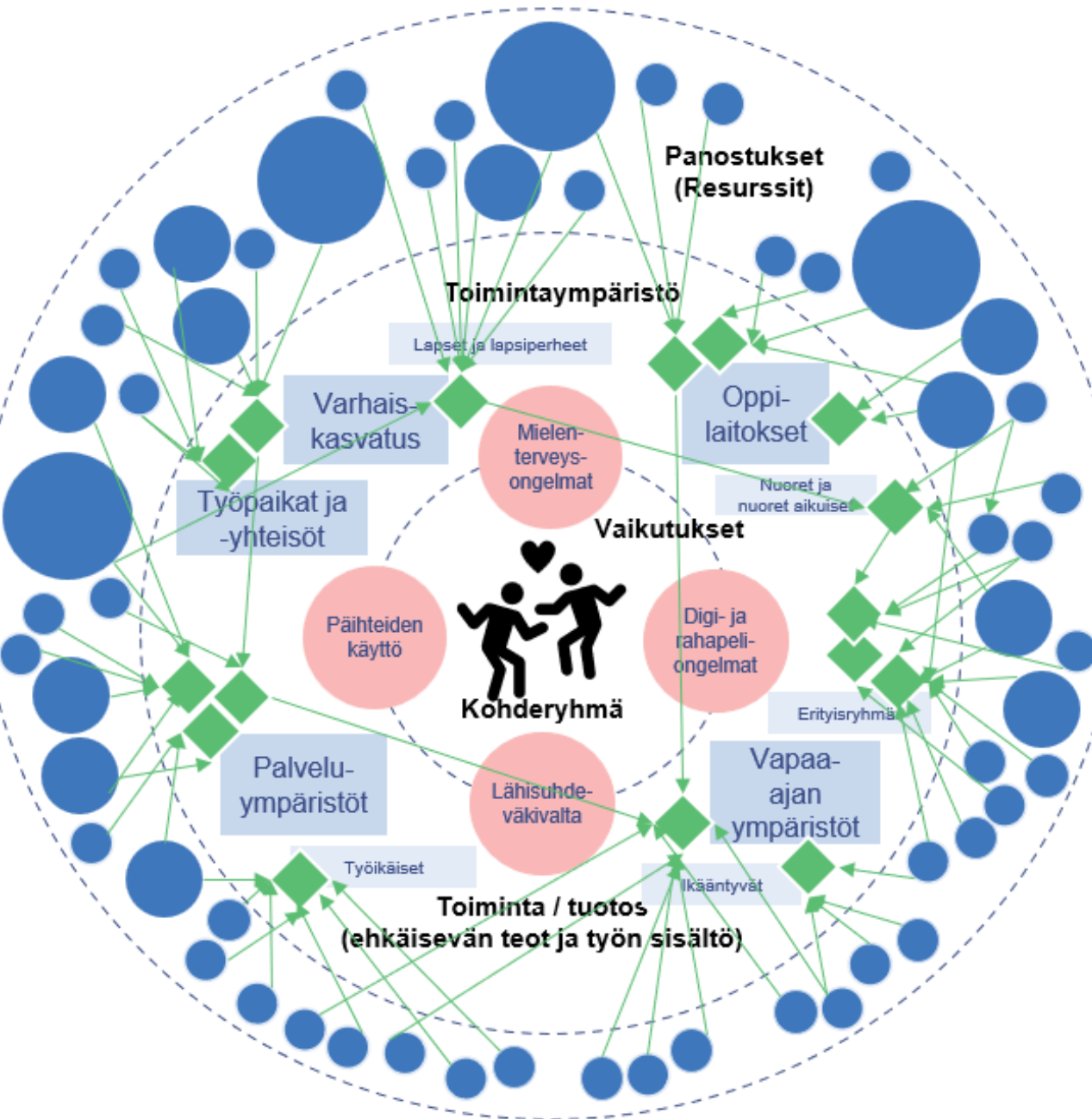
Kunnissa ja hyvinvointialueella tehtävä ehkäisevä työ perustuu säädöksiin, sopimuksiin ja strategisesti ohjaaviin asiakirjoihin.

Hyvinvointialueen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ja yhdyspintatyön asiantuntijayksilössä työskentelevä alueellinen ehkäisevän työn koordinaattori vastaa Päijät-Hämeen ehkäisevästä työstä yhdessä alueellisen koordinaatioryhmän kanssa.

Alueellista koordinaatiotyötä tukevat substanssiasiantuntijuudellaan julkisista organisaatioista, järjestöistä, kokemusasiantuntijoista sekä yksityisen sektorin edustajista muodostetut:

- mielenterveys- ja päihdetyön,
- pelihaittojen ehkäisyn ja
- lähisuhdeväkivaltatyön asiantuntijaryhmät,
- huumetyön verkosto sekä
- päihteitä käyttävien raskaana olevien ja vauvaperheiden parissa toimiva ETUilijat-verkosto.

Ehkäisevän työn odotetut vaikutukset ja toimenpiteet

Hyte-kärkien tavoitteet ja ehkäisevän työn vaikutukset

Alueellisesti koordinoitu ja toteutuva ehkäisevä päihdetyö, edistävä mielenterveystyö, digi- ja rahapelihaittojen sekä lähisuhdeväkivallan ehkäisy kytkeytyvät alueelliseen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (hyte-työ) suunnitteluun ja toteutukseen.

Hyte-työtä ohjaavat vuoteen 2034 voimassa olevat hyte-kärjet; osallisuus ja yhteisöllisyys, mielen hyvinvointi, arjen turvallisuus sekä päihhteettömyys ja terveelliset elintavat. Näille kärjille asetetaan valtuustokausittaiset tavoitteet, joita vuosille 2025-2029 on yhteensä 12. (ks. oheinen kuva)

Ehkäisevän työn toimenpiteillä vaikutetaan tavoitteista

- osallisuuden ja kiinnittymisen arjen yhteisöihin vahvistumiseen sekä yksinäisyyden, psyykkisen kuormituksen ja itsetuhoisuuden vähenemiseen
- arjen turvallisuuden sekä hyvinvointia ja terveyttä edistävien elintapojen vahvistumiseen ja terveyserojen kaventumiseen.

Ehkäisevän työn toteutussuunnitelmaan kirjatut toimenpiteet vaikuttavat hyte-kärkien tavoitteisiin välillisesti seuraavien odotettujen vaikutusten kautta (ks. tarkemmin seuraava sivu):

- Mielenterveysongelmiin, digi- ja rahapelaamiseen, päihteiden käyttöön ja lähisuhdeväkivaltaan liittyvä stigma sekä itsemurhat vähenevät.
- Tunne- ja vuorovaikutustaidot sekä yksilön epävarmuuden sietokyky ja minäpystyvyys vahvistuvat.
- Alkoholin riskikäyttö, digi- ja rahapelaaminen, nikotiinituotteiden käyttö sekä lähisuhdeväkivalta vähenee eri ikäisten keskuudessa.
- Ammattilaiset huomioivat läheisten jaksamisen elämän kriisitilanteissa.

Hyte-kärjet ja tavoitteet sekä ehkäisevän työn odotetut vaikutukset

Hyte-kärjet	Tavoitteet, joihin ehkäisevä työ kytkeytyy	Ehkäisevän työn odotetut vaikutukset
Osallisuus ja yhteisöllisyys	• Osallisuus on vahvistunut • Yksinäisyys on vähentynyt • Työhön, kouluun ja koulutukseen kiinnittyminen on vahvistunut	Mielenterveysongelmiin, digi- ja rahapelaamiseen, päihteiden käyttöön ja lähisuhdeväkivaltaan liittyvä häpeäleima (stigma) on vähentynyt (mm. Strand, T. ym., 2023 ; Kirkbride ym. 2024 ; Lloyd, J. ym., 2025 ; Overstreet & Quinn, 2025).
Mielen hyvinvointi	• Psykkinen kuormitus ja itsetuhoisuus ovat vähentyneet	Tunne- ja vuorovaikutustaidot ovat vahvistuneet lapsilla ja nuorilla sekä perheissä (mm. Durlak, J.A. ym., 2011). Yksilön epävarmuuden sietokyky ja minäpystyvyys ovat vahvistuneet (mm. Thach ym. 2024). Läheisten jaksaminen on huomioitu elämän kriisitilanteissa (mm. Mardani ym. 2023; Grove ym. 2023). Nuorten ja työikäisten itsemurhat ovat vähentyneet (mm. Krystkiewicz ym. 2025; Marionneau ym. 2022; McManus ym. 2022; Palmu ym. 2020).
Arjen turvallisuus	• Arjen turvallisuus on vahvistunut, myös digitaalisissa ympäristöissä	Perheissä tapahtuva lähisuhdeväkivalta on vähentynyt (mm. Feder ym. 2011; Taft ym. 2015; Dheensa ym. 2020). Nuorten miesten digi- ja rahapelaaminen on vähentynyt (mm. Petry ym. 2008; Oyanedel ym. 2024).
Päihteettömyys ja terveelliset elintavat	• Hyvinvointia ja terveyttä edistävät elintavat ovat vahvistuneet • Terveysterot ovat kaventuneet	Työikäisten ja ikääntyvien miesten alkoholin riskikäyttö on vähentynyt. (mm. Witkiewicz ym. 2018; Tigerstedt ym. 2020; WHO 2022; 2024; THL 2023; 2024) Lasten ja nuorten nikotiinituotteiden käyttö on vähentynyt (mm. Thomas ym. 2008; Ruokolainen ym. 2023; WHO 2023). Lasten ja nuorten huumeekokeilut ja –kuolemat ovat vähentyneet (mm. UNODC 2023; EMCDDA 2024; Jeziorska ym. 2025).

Osallisuus ja yhteisöllisyys

Vaikutukset ja niihin tähtäävät toimenpiteet

Odotetut vaikutukset

- Mielenterveysongelmiin, digi- ja rahapelaamiseen, päihteiden käyttöön ja lähisuhdeväkivaltaan liittyvä häpeäleima (stigma) on vähentynyt.

Häpeäleiman vähentäminen eri "neljän tuulen" ilmiöissä vähentää eristäytymistä ja avunhaun esteitä. Tämä vahvistaa osallisuutta, parantaa työhön ja koulutukseen kiinnittymistä ja vähentää yksinäisyyttä tarjoamalla mahdollisuuden palauttaa toimijuus ja sosiaaliset suhteet.

1

Kunnissa on järjestetty vähintään 1 työpaja / kunta rakenteellisen stigman tunnistamiseksi. Uusista stigman muodoista on laadittu kirjallinen yhteenveto ja toimitettu se hyvinvointialueelle.

Mittarit: Järjestetyt työpajat / kunta, toimitettu yhteenveto, ammattilaisten itse arvioima osaamisen lisääntyminen rakenteellisen stigman tunnistamisessa.

2

Vähintään 5 työyhteisöä tai tulosityksikköä hyvinvointialueella, kunnissa tai kolmannella sektorilla on osallistunut koulutukseen, jossa opetellaan tunnistamaan ja puuttumaan syrjivään tai stigmaa vahvistavaan puheeseen.

Mittarit: Koulutukseen osallistuneet työyhteisöt / tulosityksiköt, THL:n verkkokoulun stigmasta ja syrjinnästä suorittaneet, itse arvioitu osaamisen lisääntyminen stigman tunnistamisessa ja stigmaa lisäävään puheeseen puuttumisessa.

3

Yhteiskehittämiseen on osallistunut vähintään 50 asiakasta eri palvelukonteksteissa. Osallistujista vähintään 70 % kokee osallisuuden ja vaikuttamisen mahdollisuuksiensa lisääntyneen.

Mittarit: Osallistujamäärä, koetun vaikuttamisen tunteen lisääntyminen osallistujilla.

Mielen hyvinvointi

Vaikutukset ja niihin tähtäävät toimenpiteet

Odotetut vaikutukset

- Yksilön epävarmuuden sietokyky ja minäpystyvyys ovat vahvistuneet.
- Tunne- ja vuorovaikutustaidot ovat vahvistuneet lapsilla ja nuorilla sekä perheissä.
- Nuorten ja työikäisten itsemurhat ovat vähentyneet.
- Läheisten jaksaminen on huomioitu elämän kriisitilanteissa.

Sosioemotionaalisten taitojen, epävarmuuden sietokyvyn ja minäpystyvyyden vahvistuminen sekä perheiden jaksamisen tukeminen vähentävät psyykkistä kuormitusta ja ahdistusta. Tämä puolestaan pienentää itsetuhoisten ajatusten ja itsemurhien riskiä, ja näkyy väestötasolla itsemurhien vähenemisenä.

1

On tuotettu ja julkaistu viestinnän sisältöjä tunne- ja vuorovaikutustaitojen merkityksestä päihteiden käytön, mielenterveysongelmien, ongelmallisen digi- ja rahapelaamisen sekä lähisuhdeväkivallan suojaajina sekä itsemurhien taustatekijänä vauva- ja lapsiperheissä neljä kertaa vuodessa.

Mittarit: Toteutuneet julkaisut (4 kertaa / vuosi), viestinnän sisällöt, viestin laajuus, ajankohta, tavoitavuus %.

2

Läheisten palvelupolku on kuvattu hyvinvointialueen kotisivuilla, ja otettu käyttöön ammattilaisten työkaluna.

Mittarit: Sijainti, julkaisupäivä, kävijämäärä, onko palvelupolku käytössä asiakastyössä (kyllä/ei).

3

Koulukiusaamisen ehkäisyn, varhaisen tunnistamisen, puuttumisen ja jälkihoidon malli on otettu käyttöön kuntien perusopetuksessa.

Mittarit: Käytössä oleva mallit/koulu/kunta sekä dokumentoinnin tai rakenteisen kirjaamisen malli (kyllä/ei, malli).

4

Ammattilaisia on koulutettu tunnistamaan itsemurhariski ja ottamaan se puheeksi vuosittain.

Mittarit: Koulutukseen osallistuneet työyhteisöt / tulosyksiköt / vuosi, ammattilaisten itse arvioima puheeksiottovalmius.

Arjen turvallisuus

Vaikutukset ja niihin tähtäävät toimenpiteet

Odotetut vaikutukset

- Perheissä tapahtuva lähisuhdeväkivalta on vähentynyt.
- Nuorten miesten ja ikääntyvien digi- ja rahapelaaminen on vähentynyt.

Perheväkivallan väheneminen lisää turvallisuuden tunnetta ja vahvistaa sosiaalista kiinnittymistä. Nuorten miesten digi- ja rahapelaamisen hallinta vähentää taloudellisia ja sosiaalisia haittoja sekä parantaa arjen rytmiä. Nämä muutokset yhdessä vahvistavat arjen turvallisuutta myös digitaalisissa ympäristöissä ja tukevat myönteistä vuorovaikutusta.

1

On koulutettu vuosittain vähintään 50 ammattilaista lähisuhdeväkivallan tunnistamiseen ja puheeksiottoon.

Mittarit: Järjestetyt koulutukset / vuosi, osallistujien lukumäärä, ammattilaisten itsearvioima osaamisen muutos lähisuhdeväkivallan tunnistamisessa ja puheeksiotossa.

2

On julkaistu palvelupolkukuvaukset lähisuhdeväkivallan kokijan, näkijän ja tekijän näkökulmista asukkaille ja ammattilaisille hyvinvointialueen verkkosivuilla.

Mittarit: Julkaistu (kyllä/ei), vierailut sivulla.

3

On järjestetty kohdennettu Rahapelaaminen puheeksi -koulutus sekä Digipelaamisen puheeksiotto -koulutus vähintään 5 kertaa sekä 2 yleisseminaaria ja 1 koulutus johtaville viranhaltijoille.

Mittarit: Järjestetyt koulutukset (lkm), koulutuksiin osallistuneet / 1000 ammattilaista, ammattilaisten itse arvioima puheeksiottovalmius.

4

LRGG-mittari riskipelaamisen tunnistamiseksi on käytössä opiskeluhollossa ja työterveyshuollossa.

Mittarit: Kattavuus %, riskipelaaminen %.

5

On kehitetty ja julkaistu Ehkäisevän työn edelläkävijä -verkkokoulutussisältöä digi- ja rahapelaamisesta.

Mittarit: Julkaistu verkkokoulutussisältö (kyllä/ei), suoritettujen koulutusten lukumäärä.

Päihteettömyys ja terveelliset elintavat

Vaikutukset ja niihin tähtäävät toimenpiteet

Odotetut vaikutukset:

- Työikäisten ja ikääntyvien miesten alkoholin riskikäyttö on vähentynyt.
- Lasten ja nuorten nikotiinituotteiden käyttö on vähentynyt.
- Lasten ja nuorten huumekeailut ja -kuolemat ovat vähentyneet.

Työikäisten miesten alkoholin riskikäytön väheneminen parantaa terveyttä ja kaventaa väestöryhmien välisiä terveyseroja. Nuorten nikotiinituotteiden käytön lasku ehkäisee riippuvuuksia ja tukee terveiden elintapojen omaksumista. Huumekeailujen ja -kuolemien väheneminen pienentää terveyshaittoja ja vahvistaa toimintakykyä. Nämä muutokset yhdessä vahvistavat hyvinvointia ja terveyttä edistäviä elintapoja ja kaventavat terveyseroja.

1

On otettu käyttöön alkoholin riskikäytön Audit-C-mittari ja mini-interventio sekä rakenteisen kirjaamisen malli kaikissa työikäisiä, ikääntyviä ja lapsiperheitä kohtaavissa palveluissa.

Mittarit: Kattavuus %, riskikäyttö %, skaalattu hyte-kerroin.

2

On järjestetty koulutusta ammattilaisille alkoholin riskikäytöstä eri ikävaiheissa vuosittain.

Mittarit: Järjestetyt koulutukset / vuosi, osallistujat (lukumäärä), sisältö, ammattilaisten itse arvioima osaamisen lisääntyminen alkoholin riskikäytön puheeksiotossa

3

Urheiluseuratoiminnassa edistetään päihteettömyyttä ja turvallista toimintakulttuuria selkein käytännöin.

Mittarit: Terveyttä edistävä urheiluseura -verkkokurssin suorittaneet, urheiluseuroissa käytössä olevat toimintamallit, palautekysely verkkokurssin suorittaneille vuosittain.

4

On kehitetty viestinnän sekä Ehkäisevän työn edelläkävijä –verkkokoulutuksen sisältöjä tupakoinnin ja muiden nikotiinituotteiden osalta.

Mittarit: kehitetty (kyllä/ei).

5

On järjestetty alueellinen nuorisofoorumi, jossa kerätään eri kunnissa asuvien nuorten näkemyksiä nuorten huumekeailujen ja -kuolemien ehkäisemiseksi, ja viedään ne käsiteltäväksi päätöksentekoon.

Mittarit: Toimenpide-ehdotukset vähintään 1/kunta, toimenpide-ehdotukset on käsitelty alueellisessa päätöksenteossa (kyllä/ei).

Yhteenvedo

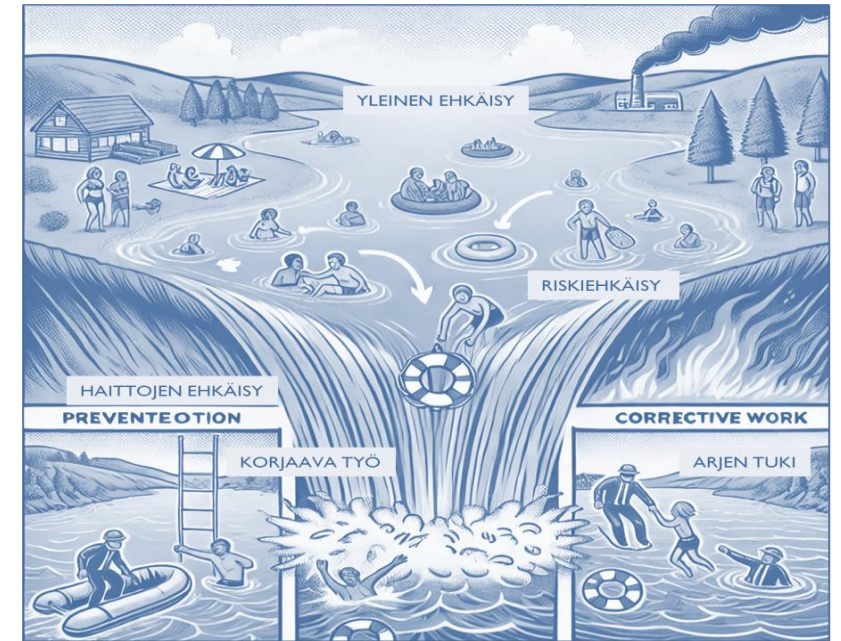
Tämä ehkäisevän työn toteutussuunnitelma on laadittu moniäänisessä vuoropuhelussa alueen toimijoiden kanssa. Siihen on koottu sen valmistumishetkeä edeltävänä aikana tunnistetut keskeiset asukas- ja asiakastarpeet. Maailman kompleksisuus ja nopealiikkeisyys haastavat kuitenkin valittuja toimenpiteitä. Suunnitelmaa laadittaessa on yhteisesti todettu, että toimenpiteitä on muokattava ja täydennettävä kulloisiinkin tarpeisiin ja tilanteisiin sopiviksi.

Toteutussuunnitelma on yhteinen koko Päijät-Hämeen alueelle ja sen toimijoille hyvinvointialueella, kunnissa sekä kolmannella ja yksityisellä sektorilla. On sovittu, että kukin taho poimii suunnitelmasta ne toimenpiteet, jotka parhaiten palvelevat omaa toimintaympäristöä ja siinä havaittuja tarpeita. Toimenpiteillä pyritään lisäämään alueen asukkaiden hyvinvointia ehkäisemällä päihteiden käyttöä, mielenterveysongelmia, ongelmallista digi- ja rahapelaamista sekä lähisuhdeväkivaltaa. Tavoitellut vaikutukset kytkeytyvät hyte-kärkien tavoitteisiin.

Suunnitelman painopiste on eri alojen ammattilaisten ehkäisevän työn osaamisen vahvistamisessa, viestinnässä, osallisuudessa sekä toimissa lähiyhteisöissä. Sen toimeenpanoa tuetaan alueellisesti ja toteutumista arvioidaan vuosittain. Toteutuminen raportoidaan yhdessä alueellisen hyvinvointisuunnitelman kanssa.

Suunnitelman vahvuus on yhteinen työ. Olemme tunnistaneet tarpeet, joissa haluamme nähdä muutoksen, ja eri toimijat ovat määrittäneet roolinsa, tehtävänsä ja paikkansa yhteisen työn kentällä. Kukaan ei voi tehdä kaikkea, mutta jokainen voi tehdä jotakin. Oleellista on kohdentaa toimet tarvelähtöisesti, integroida ne ja toteuttaa niitä samanaikaisesti, tavoitteellisesti, monialaisesti ja tietoisena toisten tekemisestä. Siitä on vaikuttavassa ehkäisevässä työssä kyse.

Toteutussuunnitelma on voimassa valtuustokauden loppuun, vuoteen 2029 saakka.

muk. Karoliina Luukkainen, ChatGBT 21.9.2024

Lisätietoja:

Susanna Leimio, ehkäisevän työn koordinaattori, YTM, väitöskirjatutkija (UEF), susanna.leimio@pajatha.fi

Hanna Klinga, ehkäisevän työn koordinaattori, projektipäällikkö, TtK, asiantuntijasairaanhoitaja (AMK), hanna.klinga@pajatha.fi

MEILLÄ EHKÄISEVÄ TYÖ KUULUU KAIKILLE.